

**ACCEȚIUNILE APLICATE
DREPTULUI DE PROPRIETATE
ȘI PROTECȚIEI MEDIULUI DIN
PERSPECTIVA JURISPRUDENȚEI
CTEDO**

Mircea GLADCHI,
doctorand

Articolul reprezintă viziunea Convenției Europene a Drepturilor Omului prin interpretările Curții referitoare la anumite probleme fundamentale care în unele cazuri nu au fost desfășurate suficient cu referire la protecția mediului și a dreptului de proprietate. Necesitățile stringente în domeniul respectiv au favorizat crearea unei practici interesante în baza unor articole vag definite ce țin de protecția mediului și tangența acestora cu Protocolul Nr.1 cu referire la dreptul de proprietate. Principiile formulate de Curte manifestă un obiect de studiu relevant pentru conceptualizarea problemelor de protecție a mediului prin prisma dreptului de proprietate. Ideea obligației pozitive a statului de a efectua anumite acțiuni în vederea protejării acestor două valori distincte conceptualizează importanța studiului problemei și crearea unei practici unice în vedere combaterii ingerințelor manifestate în raport cu ele.

Cuvinte-cheie: proprietate, protecția mediului, resurse naturale, principii, CtEDO, obligație pozitivă, expropriere, concesiuni.

**CONCEPTS OF PROPERTY
LAW AND ENVIRONMENTAL
PROTECTION FROM THE
PERSPECTIVE OF ECTHR
CASE LAW**

Mircea GLADCHI,
PhD student

The article represents the vision of the Convention through the Court's interpretations of certain fundamental issues which in some cases have not been sufficiently addressed with regard to environmental protection and property rights. The stringent needs in this field have favored the creation of an interesting practice based on vaguely defined articles related to environmental protection and their tangency with Protocol No. 1 with reference to property rights. The principles formulated by the Court show a relevant object of study for the conceptualization of environmental protection issues in terms of property rights. The idea of the positive obligation of the state to carry out certain actions in order to protect these two distinct values conceptualizes the importance of studying the problem and creating a unique practice in order to combat the interference manifested in relation to them.

Keywords: property, environmental protection, natural resources, principles, ECtHR, positive obligation, expropriation, concessions.

Introducere. Problematika unui mediu sănătos și integrarea sa cu omul a fost și este sesizată de mai multe organisme internaționale. Dreptul la un mediu sănătos sau formulări asemănătoare au fost consacrate în majoritatea instrumentelor de reglementare a drepturilor fundamentale ale omului. Deși inițial, în 1950, atât elementul de protecție a mediului, cât și cel de asigurare a dreptului de proprietate lipseau din cea mai influentă la moment convenție cunoscută sub denumirea de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Dacă în cazul protecției mediului, aceasta urma să fie inventată în anii 1970, chiar și

Introduction. The issue of a healthy environment and its integration with humans has been and is being reported by several international bodies. The right to a healthy environment or similar wording has been enshrined in most instruments regulating fundamental human rights. Although initially in 1950 both the element of environmental protection and that of ensuring the right to property were missing from the most influential convention at the time known as the European Convention on Human Rights.

If in the case of environmental protection, it was to be invented in the 1970s, even

astăzi Convenția nu specifică un drept anumit pentru asigurarea unui mediu înconjurător sănătos. A fost lăsat la discreția Curții Europene a Drepturilor Omului de a stabili că unele dintre drepturile consacrate în Convenție ar putea fi lezate sau încălcate de existența daunelor produse mediului sau de expunerea la riscurile de mediu [1, p. 28].

Referitor la dreptul de proprietate a fost o altă problemă. În negocierile preliminare s-a ajuns la concluzia că dreptul de proprietate trebuie inclus în textul Convenției, doar că problema primordială era cum va fi formulat conținutul acestuia. Diferențele de doctrine ale statelor participante la negocieri au prelungit negocierile referitor la subiectul dat cu încă 2 ani. Respectiv în 1950 a fost adoptată Convenția, iar în 1952 a fost suplinită prin Protocolul adițional nr.1 care se referea anume la dreptul de proprietate garantat de Convenție.

Importanța dreptului la un mediu sănătos și importanța protecției mediului pentru asigurarea drepturilor fundamentale ale omului au fost sesizate de CtEDO de mai multe ori pe parcursul activității sale. O practică destul de vastă în jurul art. 2 și 8 din Convenție s-au manifestat pe parcursul anilor, formulând anumite concepte definitorii în ceea ce privește esența protecției mediului în sensul Convenției. Printre multe altele la definitivarea acestor concepte au influențat cauzele *López Ostra v. Spania* 1994, *Guerra and Others v. Italia* (116/1996/735/932, *Taşkin și alții v. Turcia* 46117/99 29.01.2004, *Moreno Gómez v. Spania* 4143/02 2005, *Fadeyeva v. Rusia* 55723/00 2005. În vederea acoperirii subiectului respectiv neabordat separat de convenție, Curtea a tratat problematica respectivă strâns legată de garantarea dreptului la viață și dreptului de a respecta viața privată și viața de familie, care nu pot exista fără un mediu sănătos.

Rezultate obținute și discuții. În raport cu obiectele de mediu, jurisprudența CtEDO manifestă două tratări a ceea ce ține de dreptul de proprietate în accepțiunea Convenției:

Caracterul advers – manifestându-se prin necesitatea determinării rolului mai important între dreptul de proprietate al individului și interesele publice. În aceste cazuri Curtea aplică

today the Convention does not specify a specific right to ensure a healthy environment. It has been left to the discretion of the European Court of Human Rights to establish that some of the rights enshrined in the Convention may be harmed or violated by the existence of environmental damage or exposure to environmental risks [1, p. 28].

There was another issue with property rights. Preliminary negotiations concluded that the right to property should be included in the text of the Convention, but that the main issue was the formulation of its content. Differences in the doctrines of the States participating in the negotiations have extended the negotiations on this subject for another 2 years. Respectively, in 1950 the Convention was adopted and in 1952 it was supplemented by Additional Protocol No. 1 which referred specifically to the property right guaranteed by the Convention.

The importance of the right to a healthy environment and the importance of environmental protection for ensuring fundamental human rights have been repeatedly addressed by the ECtHR during its work. A rather extensive practice around art. 2 and 8 of the Convention was manifested over the years, formulating certain defining concepts regarding the essence of environmental protection within the meaning of the Convention. Among others, the finalization of these concepts was influenced by *López Ostra v. Spain* 1994, *Guerra and Others v. Italy* (116/1996/735/932, *Tashkin and Others v. Turkey* 46117/99 29.01.2004, *Moreno Gómez v. Spain* 4143/02 2005, *Fadeyeva v. Russia* 55723/00 2005. In order to cover the subject which was not dealt with separately within the Convention, the Court dealt with that issue closely related to the guarantee of the right to life and the right to respect for private and family life which cannot exist without a healthy environment.

Results obtained and discussions. In relation to environmental issues, the jurisprudence of the ECtHR shows two treatments of property rights within the meaning of the Convention:

Adverse character - manifested by the need to determine the most important role be-

sau revocă anumite limitări instituite proprietarului în raport cu protecția mediului, inclusiv și diverse forme de lipsiri și expropriieri pentru cauză de utilitate publică.

Caracterul complementar – manifestându-se prin faptul că proprietarii invocă dreptul de proprietate pentru a aduce argumente suplimentare pentru favorizarea protecției de mediu.

Aceste manifestări pot fi analizate prin interacțiunea între dreptul de proprietate și protecția mediului la general. Doar că în retorica respectivă observăm că Curtea are un unghi mai deosebit în ceea ce vizează dreptul de proprietate, dar și faptul că protecția mediului este într-o oarecare măsură privită expres și mai restrâns prin prisma articolelor 8 și 2 din Convenție, oferind o altă abordare a problematicii de interacțiune a acestor două instituții.

Primul caracter enunțat ce manifestă interacțiunea acestor două instituții este cel *advers*. După cum a fost descris anterior, el se manifestă prin incompatibilitatea intereselor protejate de dreptul de proprietate și intereselor publice de protecție a mediului.

Prima formă a acestui caracter, identificată atât de Convenție cât și de Curte, este exproprierea sau lipsirea de proprietate în interesul protecției mediului. Conform formulărilor art.1 din Protocolul nr.1 al Convenției, acesta acceptă exproprierea sau lipsirea unei persoane de proprietatea sa pentru o cauză de utilitate publică. Luând în considerare importanța protecției mediului, Curtea acceptă interpretarea interesului public – protecția sănătății și a mediului ambiant [2, para 34]. Curtea prin definiția sa de mediu înțelege o noțiune foarte largă din perspectiva atât a sensului, cât și a scopului [3, p. 10]. Respectiv acceptă ideea de protecție a mediului drept un scop legitim și îi acordă statului toate pârghiile pentru soluționarea problemelor complexe și de planificare, inclusiv lipsirea sau exproprierea persoanei de proprietate. Exproprierea trebuie să fie însoțită de un scop legitim, în cazurile expuse de noi, ce urmăresc direct protecția mediului. Curtea de obicei nu se expune asupra necesității exproprierii, considerând că statul este mai competent în determinarea acesteia pentru public. Dar în ceea ce

tween the property right of the individual and public interests. In such cases, the Court applies or revokes certain restrictions imposed on the owner in relation to environmental protection, including various forms of deprivation and expropriation for reasons of public utility.

Complementary character - manifested by the fact that the owners invoke the property right to bring additional arguments in favor of environmental protection.

These manifestations can be analyzed like the interaction between property rights and environmental protection in general. However, in this rhetoric, we note that the Court has a more particular angle on the right to property, but also that the protection of the environment is to some extent viewed expressly and more narrowly in the light of Articles 8 and 2 of the Convention, addressing the issue of interaction of these two institutions.

The first statement that shows the interaction of these two institutions is the adverse character. As described above, it is manifested by the incompatibility of the interests protected by property rights and the public interests of environmental protection. The first form of this character that is identified by both the Convention and the Court is expropriation or deprivation of property in the interest of environmental protection. According to the wording of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention, it accepts the expropriation or deprivation of a person of his property for a cause of public utility. Given the importance of environmental protection, the Court accepts the interpretation of the public interest - the protection of health and the environment [2, paragraph 34]. The Court by its definition of environment understands a very broad notion from the perspective of both meaning and purpose [3, p. 10]. Respectively, it accepts the idea of environmental protection as a legitimate aim and gives the state all the leverage to solve complex and planning problems, including the deprivation or expropriation of property. The expropriation must be accompanied by a legitimate aim, in the cases presented by us, which directly pursue the protection of the environment. The court usually does not rule on the need for ex-

ține de însăși exproprierea, Curtea se expune asupra faptului dacă:

- exproprierea este făcută în corespundere cu legislația internă și nu arbitrar
- este vizată legitimitatea scopului de a limita drepturile persoanei
- este respectată buna credință și echilibrul între interesul public și interesele proprietarului [1, p. 31].

O aplicare a celor expuse poate fi observată în cazul *Ferdin v. Suedia*. Reclamantul exploata o carieră de pietriș care se afla pe terenul său. Autoritățile suedeze nu au reînnoit permisul de exploatare a acestei cariere în baza Actului suedez de conservare a naturii. Permisul trebuia reînnoit la fiecare zece ani. Reclamantul cunoștea despre posibilitatea că reînnoirea permisului poate să nu aibă loc, iar autoritățile trebuia să ia în considerare protecția mediului. Reclamantul de asemenea a primit o înștiințare cu trei ani și unsprezece luni înainte de închiderea carierei, respectiv măsurile luate de stat nu au fost considerate disproporționale. Așadar Curtea a respins cererea reclamantului drept încălcare a art.1 Protocol nr.1 din CEDO. Cazuri de genul dat, unde interesul public prevalează asupra interesului personal sunt destul de multe, și anume în domeniul exproprierii. Foarte multe cazuri sunt legate de proprietari și eforturile autorităților publice de planificare în materie de urbanism – *Pine Valley ltd și alții v. Irlanda*, *Kapsalis v. Grecia*, *Hamer v. Belgia*, *Depalle v. Franța* și altele. Toate aceste cazuri întrunesc condițiile enunțate anterior, care călăuzesc Curtea pentru a determina dacă exproprierea a avut loc legal, iar persoanele au fost recompensate satisfăcător pentru a asigura un echilibru între obiectul expropriat și interesul public.

Însă există situații în care, deși unele elemente au fost respectate de către stat în vederea exproprierii, totuși elementul compensatoriu lasă de dorit și respectiv Curtea se expune pe faptul că exproprierea a avut loc ilegal și în violare a art.14 CEDO în coroborare cu art.1 al Protocolului nr.1 CEDO. Aprecierea Curții cu referire la mecanismul compensatoriu al statului diferă de la caz la caz, dar dacă ea determină absența unui echilibru între bunul expropriat și

proprietații, considerând că statul este mai competent în determinând-o pentru public. Dar și în ceea ce privește exproprierea în sine, ea se exprimă pe următoarele teme:

- exproprierea este realizată în conformitate cu legea națională și nu arbitrar
- legitimitatea scopului de a limita drepturile persoanei
- bună credință și echilibru între interesul public și interesele proprietarului [1, p. 31].

Aplicarea celor de mai sus poate fi vădită în cazul *Ferdin v. Suedia*. Reclamantul exploata o carieră de pietriș pe terenul său. Autoritățile suedeze nu au reînnoit permisul de exploatare a acestei cariere în baza Actului suedez de conservare a naturii. Permisul trebuia reînnoit la fiecare zece ani. Reclamantul cunoștea despre posibilitatea că reînnoirea permisului poate să nu aibă loc, iar autoritățile trebuia să ia în considerare protecția mediului. Reclamantul de asemenea a primit o înștiințare cu trei ani și unsprezece luni înainte de închiderea carierei, respectiv măsurile luate de stat nu au fost considerate disproporționale. Așadar Curtea a respins cererea reclamantului drept încălcare a art.1 Protocol nr.1 din CEDO. Cazuri de genul dat, unde interesul public prevalează asupra interesului personal sunt destul de multe, și anume în domeniul exproprierii. Foarte multe cazuri sunt legate de proprietari și eforturile autorităților publice de planificare în materie de urbanism – *Pine Valley ltd și alții v. Irlanda*, *Kapsalis v. Grecia*, *Hamer v. Belgia*, *Depalle v. Franța* și altele. Toate aceste cazuri întrunesc condițiile enunțate anterior, care călăuzesc Curtea pentru a determina dacă exproprierea a avut loc legal, iar persoanele au fost recompensate satisfăcător pentru a asigura un echilibru între obiectul expropriat și interesul public.

Însă există situații în care, deși unele elemente au fost respectate de către stat în vederea exproprierii, totuși elementul compensatoriu lasă de dorit și respectiv Curtea se expune pe faptul că exproprierea a avut loc ilegal și în violare a art.14 CEDO în coroborare cu art.1 al Protocolului nr.1 CEDO. Aprecierea Curții cu referire la mecanismul compensatoriu al statului diferă de la caz la caz, dar dacă ea determină absența unui echilibru între bunul expropriat și

compensare, deși procedura a fost respectată și scopul este unul vădit întemeiat, decizia va fi de a-i da câștig de cauză reclamantului, motivând că acesta a fost expropriat ilegal.

Un asemenea exemplu avem în cazul Papastavrou și alții v. Grecia, unde cei 25 de reclamanți sunt într-un conflict de lungă durată cu statul referitor la dreptul de proprietate asupra unui teren în Omorphokklisia în Galatsi, făcând parte dintr-o regiune mai mare denumită "Veikou Estate", care a fost expropriată în perioada 1923-1941. Pe data de 10 octombrie 1994 prefectura Atenei a decis că teritoriul în cauză din "Veikou Estate" trebuie să fie împădurit. Reclamanții au înaintat o acțiune pentru a împiedica aceste acțiuni din partea statului în instanțele locale, menționând că spațiul demarcat pentru a fi împădurit include și terenul lor, iar acțiunea de împădurire nemijlocit îi va expropria de acesta. Cererea acestora a fost respinsă, pe baza că decizia pretorului este o simplă executare a unui ordin întocmit de Ministerul Agriculturii încă în anul 1934. Respectiv reclamanții au sesizat o violare a art.1 Protocol nr.1 CEDO, prin care proprietatea lor efectiv a fost expropriată fără ca aceștia să fie compensați într-o oarecare măsură. Respectiv Curtea a decis că în formularea actuală a cererii nu ține de competența ei să se expună asupra dreptului de proprietate asupra terenului, dar pentru soluționarea cazului, reclamantului i-ar putea fi atribuit statutul de proprietar asupra terenului în cauză sau cel puțin drept având un interes, ceea ce declanșează protecția art.1 protocol nr.1 CEDO. În perspectiva Curții, autoritățile statului nu au procedat corect prin faptul că nu au încercat să reexamineze cum au evoluat circumstanțele referitor la terenul respectiv din 1934 și au pus spre executare un act normativ învechit, fără a fi ajustat la necesitățile și cerințele contemporane. Mai mult decât atât, s-a constatat că prin faptul că instanțele locale au respins toate cererile reclamanților drept fiind nefondate, datorită existenței unui act din 1934 care prevedea exproprierea de facto a proprietarilor fără a prevedea o remunerare pentru prejudiciile cauzate acestora, s-a comis o încălcare grosolană și un eșec de a proteja drepturile proprietarilor. Prin urmare nu putem vorbi

mechanism differs from case to case, but if it determines that there is no balance between the expropriated property and the compensation, even though the procedure has been followed and the purpose is clearly justified, the decision will be to win the plaintiff on the grounds that he has been illegally expropriated.

We have such an example in the case of Papastavrou and Others v. Greece, where the 25 applicants are in a long-standing conflict with the State over ownership of land in Omorphokklisia in Galatsi as part of a larger region called "Veikou Estate", which was expropriated between 1923-1941. On October 10, 1994, the prefecture of Athens decided that the territory in question of the "Veikou Estate" should be afforested. The applicants brought an action to prevent such actions by the State in the local courts, stating that the area demarcated for afforestation also included their land and that the direct afforestation action would expropriate them from it. Their request was rejected on the grounds that the praetor's decision was a mere execution of an order issued by the Ministry of Agriculture back in 1934. Respectively, the plaintiffs reported a violation of Article 1 of Protocol No. 1 of the ECHR, by which their property was effectively expropriated without them being compensated to any extent. Accordingly, the Court ruled that in the present application it was not within its competence to rule on the right of ownership of the land, but to resolve the applicant's case he could be granted ownership of the land in question or at least a right of interest, which triggers the protection of art.1 protocol no.1 of the ECHR. From the Court's point of view, the State authorities did not do the right thing by failing to re-examine how the circumstances of that land had evolved since 1934 and enforced an obsolete normative act without adjusting to contemporary needs and requirements. Moreover, the finding that the local courts rejected all the applicants' claims as unfounded, due to the existence of an act in 1934 which provided for the de facto expropriation of the owners without providing for compensation for the damage caused to them, is a gross infringement and a failure to protect the rights of owners. Therefore, we cannot talk

despre existența unui balanțe rezonabile între drepturile proprietarilor expropriați și interesul public. Curtea a decis existența încălcărilor art.1 Protocol nr.1 CEDO unanim, dar în vederea satisfacerii pretențiilor reclamantului nu s-a expus, oferindu-le posibilitate părților într-un termen rezonabil să ajungă la un compromis care ulterior a fost prezentată Curții.

Observăm iarăși manifestarea specifică a criteriului de bunuri și proprietate în perspectiva CEDO și faptul că în cazul dat acestea au stat mai presus decât interesele publice manifestate prin acțiuni care ar contribui la favorizarea unui mediu sănătos. Revenind la cele trei principii enunțate anterior, de care se conduce Curtea în cazul exproprierii, versatilitatea cea mai sporită se manifestă în cazurile existenței echilibrului între bunul expropriat și recompensa primită de titular, fiindcă după cum am spus anterior, pentru primele două Curtea oferă o discreție largită statului.

Un caz similar este *Turgut și alții v. Turcia*. Reclamantul susține că familia sa a deținut în proprietate un teren mai mult de 50 de ani. Autoritățile i-au anulat titlul de proprietate asupra terenului în baza principiului constituțional de inalienabilitate a terenului fondului forestier. Respectiv titlul reclamantului a fost considerat fără efect juridic și persoana nu a fost recompensată. Curtea a considerat exproprieria ca fiind una legitimă, invocând temeiul de protecție a fondului forestier și a mediului, dar faptul că reclamantul nu a fost despăgubit a fost constatat drept disproporțional și injust.

Problema compensării persoanei expropriate trebuie obligatoriu să fie prevăzută de legislația națională. În așa cazuri Curtea doar constată dacă statul a făcut o treabă bună în evaluarea circumstanțelor ce vizează cazul exproprierii. Curtea este foarte atentă în elucidarea circumstanțelor de fapt și se implică doar în situațiile când constată că anumite împrejurări au fost omise de către stat. În pofida acestui fapt, unica pârghie reală a Curții este determinarea proporționalității compensării sau declararea ilegalității exproprierii în baza lipsei sau disproporționalității acesteia [1, p. 35].

Drept concluzie la caracterul dat ar trebui să menționăm că deși exproprieria sau lip-

about a reasonable balance between the rights of expropriated owners and the public interest. The Court ruled unanimously that there had been a violation of Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR, but in order to satisfy the applicant's claims he did not comment, giving the parties the opportunity within a reasonable time to reach a compromise which was subsequently submitted to the Court.

We note again the specific manifestation of the criterion of goods and property in the perspective of the ECHR and the fact that in this case they were above the public interests manifested by actions that would contribute to the promotion of a healthy environment. Returning to the three principles set out above that govern the Court in the case of expropriation, the greatest versatility is manifested in cases where there is a balance between the expropriated property and the reward received by the owner, because as I said before, for the first two the Court offers a wide margin of interpretation to the state.

A similar case is *Turgut and others v. Turkey*. The applicant claims that his family-owned land for more than 50 years. The authorities annulled his title to the land on the basis of the constitutional principle of inalienability of the land of the forest fund. In that case, the applicant's title was considered to have no legal effect and the person was not compensated. The Court considered the expropriation to be legitimate, citing the grounds of protection of the forest fund and the environment, but the fact that the applicant was not compensated was found to be disproportionate and unfair.

The issue of compensation of the expropriated person must be covered by national law. In such cases, the Court only finds if the State has done a good job in assessing the circumstances surrounding the expropriation case. The court is very careful in elucidating the factual circumstances and is only involved in situations where it finds that certain circumstances have been omitted by the state. Notwithstanding this, the Court's only real leverage is to determine the proportionality of the compensation or to declare the expropriation illegal on the basis of its lack or disproportion

sirea de bunuri din proprietatea unei persoane este privită drept o măsură adecvată pentru protecția intereselor publice, în cazul nostru protecția mediului și dreptul la un mediu sănătos nu întotdeauna prevalează dacă persoana care are de suferit în urma acestor exproprieri nu este proporțional despăgubită. Prin urmare, în cazul lipsei sau disproporționalității acestei despăgubiri exproprieria va fi anulată și bunurile vor fi returnate proprietarului.

A doua formă a caracterului advers este limitarea anumitor acțiuni ale proprietarului în raport cu bunul său, drept urmare a prejudiciilor aduse mediului sau posibilitatea cauzării acestora. Această formă face referire directă la partea a doua a art. 1 Protocol nr.1 CEDO, și anume „*Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor*”. Respectiv sintagma ce ne interesează pe noi este *reglementarea folosirii bunurilor conform interesului general* care poate fi orice măsură de a ordona sau a limita folosirea proprietății. Formularea utilizată de text este foarte generală și pare a acorda statelor „puteri nemărginite” în materie. Dacă noțiunea de „folosință a bunurilor” poate pune mai puține probleme, fie și prin raportarea la sensul ei din dreptul civil, cea de „interes general” este cât se poate de imprecisă [4, p. 1035]. Rămâne la discreția Curții de a determina care sunt limitele interpretative ale acesteia.

Criteriile de aplicare a limitărilor proprietății de către stat sunt aceleași ca și în cazul exproprierilor. Principiul de legalitate al limitărilor și principiul proporționalității se aplică corespunzător și aici [5, para. 62]. Dar, comparativ cu modalitatea analizată anterior, în aceste situații Curtea oferă statelor membre o discreție și mai largă în determinarea limitelor de folosire a proprietății. Limitele respective de regulă nu trebuie compensate. Ba chiar mai mult, discreția statului în a determina limitele de folosire și lipsa mecanismului compensatoriu sunt și mai larg privite și acceptate de către Curte când merge vorba de măsuri întreprinse de stat pentru a proteja mediul [1, p. 36].

[1, p. 35].

In conclusion, we should mention that although the expropriation or deprivation of property of a person is considered an appropriate measure for the protection of public interests, in our case the protection of the environment and the right to a healthy environment; these interests do not always prevail if the person who suffers as a result of these expropriations is not proportionately compensated. Therefore, in case of lack or disproportion of this compensation, the expropriation will be canceled and the goods will be returned to the owner.

The second form of adverse character is the limitation of certain actions of the owner in relation to his property, as a result of damage to the environment or the possibility of causing them. This form refers directly to the second part of art. 1 Protocol No. 1 to the ECHR, and namely “*The preceding provisions shall not affect the right of States to adopt such laws as they deem necessary to regulate the use of property in the general interest or to ensure payment of taxes or other contributions or fines*”. Respectively, the phrase we are interested in is the regulation of the use of goods according to the general interest, which can be any measure to order or limit the use of property. The wording used in the text is very general and seems to give the states “unlimited powers” in this matter. While the notion of “use of property” may pose fewer problems, even in relation to its meaning in civil law, that of “general interest” is as imprecise as possible [4, p. 1035]. It remains for the Court to determine its interpretative limits.

The criteria for applying state property restrictions are the same as for expropriations. The principle of legality of limitations and the principle of proportionality apply accordingly here as well [5, paragraph 62]. However, compared to the method discussed above, in these situations the Court offers Member States even greater discretion in determining the limits on the use of property. Those limits should not be offset. Moreover, the discretion of the state in determining the limits of use and the lack of a compensatory mechanism are even more widely viewed and accepted by the Court when

Pentru a exemplifica cele expuse putem menționa o cauză relativ recentă, *O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Irlanda*: o societate care pescuia midii imature (larve de midii) a reclamat faptul că guvernul irlandez i-a cauzat pierderi financiare prin modul în care a respectat legislația de mediu a Uniunii Europene. Guvernul a interzis temporar pescuitul de larve de midii în anul 2008 în portul în care opera societatea, după ce Curtea de Justiție a Uniunii Europene („CJUE”) a constatat că Irlanda nu își îndeplinise obligațiile care îi reveneau în temeiul a două directive UE privind mediul. Astfel, societatea nu a putut vinde midii mature în 2010, ceea ce i-a provocat pierderi ale profitului. Curtea a observat că protecția mediului și respectarea de către statul pârât a obligațiilor care îi reveneau în temeiul dreptului Uniunii constituiau ambele obiective legitime. În calitate de operator comercial, compania ar fi trebuit să fie conștientă de faptul că este probabil ca obligația impusă statului de a respecta normele UE să aibă impact asupra activității sale. În special, Curtea a considerat că prezumția Bosphorus nu se aplică în circumstanțele cauzei, întrucât statul pârât nu a fost privat în totalitate de marja sa de manevră în îndeplinirea obligației sale de a respecta hotărârea CJUE și legislația secundară de implementare a directivei [6, p. 69]. Curtea a lăsat deschisă întrebarea dacă o hotărâre a CJUE în cadrul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor ar putea, în alte circumstanțe, să fie considerată ca nelăsând nicio marjă de manevră [7, para 112]. În ansamblu, Curtea a constatat că societatea nu a suferit o sarcină disproporționată ca urmare a acțiunilor guvernului și că Irlanda asigurase un just echilibru între interesele generale ale comunității și protecția drepturilor individuale. Prin urmare, nu au fost încălcate drepturile de proprietate ale societății în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 [6, p. 70].

Pînă în prezent, Curtea nu a declarat nicio măsură întreprinsă de către stat, ce urmărește limitarea folosirii dreptului de proprietate drept scop de a proteja mediul înconjurător, de a fi o violare a art.1 Protocol nr.1 CEDO [1, p. 36].

Cea de a doua formă a interacțiunii drep-

it comes to measures taken by the state to protect the environment [1, p. 36].

To illustrate the above, we can mention a relatively recent case, *O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Ireland*, a company fishing for immature mussels (mussel larvae) has complained that the Irish government has caused it financial losses by complying with EU environmental law. The government temporarily banned fishing for mussel larvae in 2008 in the port where the company operated after the Court of Justice of the European Union (“CJEU”) found that Ireland had failed to fulfill its obligations under two EU environmental directives. Thus, the company could not sell mature mussels in 2010, which caused it to lose profits. The Court noted that environmental protection and compliance by the respondent State with its obligations under Union law were both legitimate objectives. As a commercial operator, the company should have been aware that the obligation imposed on the state to comply with EU rules is likely to have an impact on its business. In particular, the Court held that the Bosphorus presumption did not apply in the circumstances of the case, as the respondent State was not entirely deprived of its margin of maneuver in fulfilling its obligation to comply with the CJEU judgment and secondary legislation implementing the Directive [6, p. 69]. The Court left open the question whether a judgment of the CJEU in a procedure for finding a failure to fulfill obligations could, in other circumstances, be regarded as leaving no room for maneuver [7, paragraph 112]. Overall, the Court found that the company did not suffer a disproportionate burden as a result of the government’s actions and that Ireland had struck a fair balance between the general interests of the community and the protection of individual rights. Therefore, the property rights of the company were not violated under art. 1 of Protocol no. 1 [6, p. 70].

So far, the Court has not declared any measure taken by the state to limit the use of property rights in order to protect the environment, to be in violation of Article 1 Protocol No. 1 ECHR [1, p. 36].

The second form of the interaction of

tului de proprietate și a protecției mediului este forma complementară sau caracterul complementar al raporturilor date. Forma dată presupune faptul că aceste două instituții colaborează întru crearea unui front comun pentru conturarea anumitor interese ale reclamanților.

Totodată este corect de menționat că art. 1 al Protocolului nr. 1 nu garantează dreptul la respectarea „bunurilor” într-un mediu plăcut (a se vedea *Flamenbaum și alții împotriva Franței*, pct. 184, care privea extinderea pistei aeroportuare și în temeiul art. 8). În plus, întrucât reclamanții nu au stabilit dacă și în ce măsură extinderea pistei afectase valoarea bunurilor lor, Curtea nu a constatat nicio încălcare a drepturilor în temeiul dispoziției menționate [6, p. 44]. Un alt exemplu este cazul *Kyrtatos v. Grecia*, unde reclamantul nu a izbutit să demonstreze că activitățile autorităților publice locale de a dezmlăștini un teren adiacent proprietății lor a dus la dispariția priveliștii pitorești ce se întindea de pe perimetrul acesteia. Curtea a stabilit că nici art. 8 și nici alte articole ale convenției nu sunt proiectate pentru a întruni o astfel de formă de apărare a proprietății și a mediului. Convenția având interesul de a proteja drepturile individuale ale persoanei și nu drepturile unei comunități sau a publicului în întregime. Respectiv prin prisma ideii date, reclamanții în mare parte au eșuat de a-și găsi dreptatea în cazurile de tulburare a proprietății cauzate de zgomote, deteriorarea peisajului din apropiere și alte acțiuni de gen asemănător cauzate de stat sau de alte persoane.

Or, totodată este necesar de a menționa anumite excepții de la această regulă. Pe parcursul activității Curții, ea a admis și situații similare, dar cu decizii contradictorii regulii stipulate anterior, de exemplu *Leon și Agnieszka Kania v. Polonia*, în care reclamantul se plânge pe zgomotul insuportabil cauzat de o uzină din apropiere, unde Curtea constată că „*nu există niciun drept explicit în Convenție la un mediu curat și liniștit, dar în cazul în care o persoană este direct și grav afectată de zgomot sau de altă poluare, poate apărea o problemă în temeiul articolului 8 din Convenție*” [8, para. 98]. În cazul dat însă aceste tulburări au fost considerate grave, fapt datorat ulterioarei încetări a funcționării

property rights and environmental protection is the complementary form or the complementary character of the given relations. This form implies that these two institutions work together to create a common front for shaping certain interests of the applicants.

At the same time, it is correct to mention that art. 1 of Protocol no. 1 does not guarantee the right to respect the ‘goods’ in a pleasant environment (see *Flamenbaum and others v. France*, § 184, which concerned the extension of the airport runway and under Article 8). In addition, as the applicants did not determine whether and to what extent the extension of the runway had affected the value of their property, the Court did not find any infringement of their rights under that provision [6, p. 44]. Another example is the case of *Kyrtatos v. Greece*, where the applicant failed to show that the activities of the local public authorities to demolish land adjacent to their property led to the disappearance of the picturesque view that stretched from its perimeter. The Court established that neither art. 8 and no other articles of the Convention are designed to meet such a form of protection of property and the environment. Convention has the aim to protecting the individual rights of the individual and not the rights of the community or of the public as a whole. Respectively, in the light of these ideas, the applicants have largely failed to find justice in the case of property disturbances caused by noise, damage to the surrounding landscape and other similar actions caused by the state or others.

But at the same time, it is necessary to mention certain exceptions to this rule. In the course of the Court’s proceedings, it also admitted similar situations but with decisions contrary to the previous rule, for example *Leon and Agnieszka Kania v. Poland*, where the applicant complained about the unbearable noise caused by a nearby factory, where the Court found that explicitly in the Convention in a clean and quiet environment, but if a person is directly and severely affected by noise or other pollution, a problem may arise under Article 8 of the Convention.” [8, paragraph 98]. In this case, however, these disturbances were consid-

uzinei în cauză. Un alt exemplu este cazul *Lopez Ostra v. Spania*, unde reclamantul se plânge pe zgomotele și mirosurile provocate de uzina de prelucrare a deșeurilor, situată la 12 metri de casa sa. Reclamantul a fost nevoit să se strămute cu locul de trai pentru a evita tulburările. Curtea a considerat tulburările destul de grave pentru a le interpreta drept o violare a art. 8 și doar din cauza că reclamantul nu era proprietarul casei în cauză, soluționarea speței a fost realizată prin prisma acestui articol și nu prin prisma art.1 Protocol nr.1 CEDO.

Regula generală a interpretărilor articolelor date însă se resimte prin prisma a astfel de cazuri precum *Powell și Rayner v. Regatul Unit*, *Hatton v. Regatul Unit* sau *Flamenbaum v. Franța*, unde Curtea unanim respinge plângerile reclamantilor împotriva zgomotului produs, în cazul nostru de aeroporturi, menționând că necesitatea este un interes economic al statului de a menține zborurile de noapte sau că prezența poluării sonore respective nu a dus efectiv la diminuarea prețului locuințelor.

După cum observăm, clar este că raportul de cauzalitate în suplinirea acestor instituții pentru a avea un câștig de cauza este mai rar decât s-ar părea la prima vedere, însă, după cum a fost stipulat anterior, acestea există și se manifestă diferit în dependență de circumstanțele speței. Doar în situații excepționale dreptul de proprietate poate fi invocat pentru a arăta eșecul statului de a proteja individul în cazul calamităților naturale. *Budayeva și alții v. Rusia* este un exemplu relevant în acest sens. Speța prezintă o regiune unde reclamanta locuia cu familia sa – notorie de prezența alunecărilor de teren. În vara anului 2000, timp de șapte zile, orașul a fost lovit de o succesiune de alunecări de teren, în urma cărora au decedat cel puțin 8 persoane, inclusiv soțul reclamantei. Fiul mai mic al acesteia a fost și el grav rănit. Casele și bunurile reclamantilor au fost distruse și, deși li s-au oferit alte locuințe gratuite și câte o indemnizație forfetară de urgență, sănătatea acestora s-a deteriorat din momentul catastrofei. Curtea însă a constatat că autoritățile statului au avut o marjă extinsă în raport cu dreptul de proprietate de a determina care ar fi măsurile necesare de a determina ce este rezonabil în

ered serious, due to the subsequent cessation of operation of the plant in question. Another example is *Lopez Ostra v. Spain*, where the applicant complains about the noise and odors caused by the waste treatment plant located 12 meters from his house. The applicant had to move to his place of residence to avoid disturbance. The Court considered the disturbances serious enough to be interpreted as a violation of Art. 8 and only because the applicant was not the owner of the house in question, the settlement of the case was settled in the light of this article and not in the light of Article 1 Protocol No. 1 ECHR.

However, the general rule of interpretation of these articles is felt in the light of such cases as *Powell and Rayner v. the United Kingdom*, *Hatton v. the United Kingdom* or *Flamenbaum v. France*, where the Court unanimously dismisses the applicants' complaints against noise in our case, caused by airports, stating that the need is an economic interest of the State to maintain night flights or that the presence of that noise pollution has not actually led to a reduction in house prices.

As we can see, it is clear that the causal relationship in replacing these institutions to win a case is rarer than it seems at first glance, but as previously stated, they exist and manifest differently depending on the circumstances of the case. For example, only in exceptional circumstances can the right to property be invoked to show the failure of the state to protect the individual in the event of natural disasters. *Budayeva and others v. Russia* is an example. The case presents a region where the applicant lived with her family - notorious for landslides. In the summer of 2000, for seven days, the town was hit by a series of landslides, which killed at least 8 people, including the applicant's husband. Her youngest son was also seriously injured. The applicants' houses and property were destroyed and, although they were offered other free housing and a flat-rate emergency allowance, their health deteriorated since the disaster. However, the Court found that the State authorities had a wide margin in relation to the right to property to determine what measures would be necessary to deter-

circumstanțele create, delimitând calamitățile naturale de calamitățile cauzate de om și specificând că în cazul celor naturale implicarea statului nu poate fi tratată la același nivel comparativ cu cele cauzate de om, datorită caracterului relativ spontan și imprezvizibil al acestora.

De asemenea, în speța respectivă Curtea diferențiază obligațiile pozitive ale statului ce decurg din art.2 al Convenției de obligațiile pozitive prevăzute în art.1 Protocol nr.1, și anume *„trebuie făcută o distincție între obligațiile pozitive prevăzute la articolul 2 din Convenție și cele prevăzute la articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. În timp ce importanța fundamentală a dreptului la viață impune ca domeniul de aplicare al obligațiilor pozitive în temeiul articolului 2 să includă obligația de a face tot ce stă în puterea autorităților în sfera ajutorului în caz de dezastre pentru protecția acestui drept, obligația de a proteja dreptul la posesia pașnică a bunurilor, care nu este absolută, nu se poate extinde mai mult decât este rezonabil în dependență de circumstanțe. În consecință, autoritățile se bucură de o marjă de apreciere mai largă în a decide ce măsuri să ia pentru a proteja bunurile persoanelor de pericolele meteorologice decât în a decide cu privire la măsurile necesare pentru a proteja viețile.”* [9, para 175]. Deși în cazul dat statul a dat dovadă de neglijență în măsurile luate în asigurarea securității proprietății și a agravat prejudiciile cauzate de calamitățile naturale, aceasta nu a fost unica cauză a existenței prejudiciilor. Drept rezultat Curtea nu a constatat drept o violare a dreptului de proprietate în cazul respectiv, dar prejudiciile aduse proprietății au modelat decizia de condamnare luată ulterior de către Curte în condamnarea statului în baza art. 2 CEDO.

Prin urmare, problema protecției mediului și a dreptului de proprietate este una în continuă derulare și în ceea ce privește jurisprudența CtEDO. Or, în pofida acestui fapt, Curtea a trasat anumite rigori și a stabilit anumite principii de funcționare și aplicare a articolelor pentru soluționarea problemelor respective, deși unele probleme fundamentale ale subiectului dat sunt evitate sau încă nu au fost tratate fundamental pentru a oferi o concepție clară.

mine what is reasonable in the circumstances created, delimiting natural disasters from man-made disasters and specifying that in the case of natural state involvement cannot be treated on the same level as man-made ones, due to their relatively spontaneous and unpredictable nature. Also, in this case the Court differentiates the positive obligations of the State deriving from Article 2 of the Convention from the positive obligations arising from Article 1 Protocol No. 1, and namely *“a distinction must be made between the positive obligations laid down in Article 2 of the Convention and those laid down in Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention. While the fundamental importance of the right to life requires that the scope of positive obligations under Article 2 include the obligation to do everything in the power of the authorities in the field of disaster relief to protect this right, the obligation to protect the right to the peaceful possession of goods, which is not absolute, may not extend beyond what is reasonable depending on the circumstances. Consequently, the authorities enjoy a wider margin of discretion in deciding what measures to take to protect people’s property from meteorological hazards than in deciding on the measures necessary to protect their lives.”* [9, paragraph 175]. Although in this case the state was negligent in the measures taken to ensure the security of property and aggravated the damage caused by natural disasters, this was not the only cause of the existence of damage. As a result, the Court did not find a violation of the right to property in that case, but the damage to property shaped the conviction decision taken later by the Court in convicting the state under art. 2 of the ECHR.

Therefore, as we have seen, the issue of environmental protection and property rights is an ongoing one, as well as in the case law of the ECtHR. But in spite of this, the Court has already laid down certain rigors and established certain principles of operation and application of the articles to solve those problems, although some fundamental problems of the given subject are avoided or have not yet been fundamentally addressed to give a clear conception.

Environmental protection is considered to be in the public interest and examples of this

Protecția mediului este considerată ca fiind de interes public și exemple în acest sens sunt G.I.E.M. S.R.L. și alții v. Italia pct. 295; Bahia Nova S.A. v. Spania; Chapman v. Regatul Unit, pct. 82 [6. P.24] unde Curtea direct acceptă și consacră acest titlu instituției respective, ceea ce a fost stipulat și anterior. Aspectul dat este extrem de necesar de accentuat anume pentru consecințele care le creează în materie de expropriere și limitare a folosinței impuse de necesitățile generate de un interes public. Până la în prezent, Curtea nu a catalogat încă nicio legislație a unei țări membre, ce urmărește scopul de protecție a mediului, drept o violare a art.1 Protocol nr.1 CEDO [1, p. 39].

Curtea oferă o marjă destul de largă în activitatea statului pentru a întreprinde acțiuni ce favorizează direct sau indirect protecția mediului și oferă posibilități extensive de aplicare a diverselor mecanisme, dar cu condiția ca indivizii care au de suferit din cauza acestor acțiuni să fie despăgubiți echitabil. Situațiile de genul dat, când dreptul de proprietate se bate cap în cap cu protecția mediului, se soldau în mare parte anume prin prisma faptului dacă individul a fost sau nu a fost despăgubit echitabil pentru expropriere sau limitare în folosință. Curtea nu atenta practic în niciun caz la dreptul statului și intenția statului de a asigura un mediu sănătos ce cauza acțiunile respective.

În ceea ce privește acțiunea dreptului de proprietate și protecției mediului în unison, Curtea ia o poziție specifică față de situația dată. În mare parte, Curtea disociază ideea de colaborare între aceste două principii, menționând că Convenția nu asigură dreptul persoanei de a se bucura de bunurile sale într-un mediu sănătos și plăcut. După cum a fost menționat anterior, în majoritatea cazurilor Curtea nu oferă un răspuns complementar pe baza problematicei comune iscate de imposibilitatea de a folosi bunurile sale într-un mediu sănătos și prielnic, dar totodată sunt și anumite excepții, când Curtea folosește anumite elemente structurale din art.1 Protocol nr.1 pentru a da argumentări prin prisma violărilor produse drepturilor din art.8 sau art. 2.

Prin urmare putem afirma cu certitudine că Curtea încă nu are o practică unificată în

are G.I.E.M. LLC and others v. Italy, § 295; Bahia Nova S.A. v. Spain; Chapman v. the United Kingdom, § 82 [6. p.24] where the Court directly accepts and enshrines this title to the respective institution, which has been stipulated previously. This aspect is extremely necessary to emphasize precisely the consequences that it creates in terms of expropriation and limitation of the use imposed by the needs born of public interest. So far, the Court has not found any legislation of a member country, which seeks the purpose of environmental protection to be in violation of Article 1 Protocol No. 1 ECHR [1, p. 39].

The Court offers a fairly wide margin in the activity of the state to undertake actions that directly or indirectly favor the protection of the environment and offers extensive possibilities for the application of various mechanisms, but provided that individuals who suffer as a result of these actions are fairly compensated. Situations of this kind, when the right to property clashes with the protection of the environment, were largely settled precisely in terms of whether or not the individual was compensated fairly for expropriation or limitation of use. The court did not in any way infringe on the law of the State and the intention of the State to ensure a healthy environment leading to such actions.

With regard to the action of property rights and environmental protection in unison, the Court considers the situation to be quite specific. The Court largely dissociates the idea of cooperation between these two institutions, noting that the Convention does not guarantee the right of the individual to enjoy his or her property in a healthy and pleasant environment. As mentioned above, in most cases the Court does not provide a complementary answer based on the common problem of the impossibility of using its goods in a healthy and favorable environment, but at the same time there are certain exceptions where the court uses certain structural elements from art.1 Protocol no.1 to give arguments in view of the violations produced to the rights from art.8 or art. 2.

We can therefore say with certainty that the Court does not yet have a unified practice

ce privește soluționarea problemelor de genul dat. Ea oferă un anumit pilon teoretic care este prezent în majoritatea hotărârilor sale, dar totodată vedem că există și abateri de la această normă, ce oferă o întorsătură radicală de la principiile formulate anterior.

of resolving such issues. It offers a certain theoretical pillar that is present in most of its decisions, but at the same time we see that there are deviations from this norm that offer a radical turn from the principles previously formulated.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. G. Winter. Property and Environmental protection in Europe. Europa Law Publishing, 2016. 386 p.
2. Lazaridi v Grecia 31282/04, 13 July 2006.
3. Nukhet Yilmaz Turgut, The European Court of Human Rights and The Right to The Environment, Ankara Law Review, Vol. 4 No.1, Summer 2007.
4. C. Bîrsan. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole - Vol I. Drepturi și Libertăți, All Beck, 2006, 1273 p.
5. Gasus Dosier-und Fördertechnik GmbH v. Netherlands 15375/89 23 February 1995.
6. Ghid privind art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Actualizat la 30 aprilie 2020. https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_1_Protocol_1_ROM.pdf (vizitat. 15.03.2022).
7. O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Irlanda - 44460/16, 7.6.2018.
8. Leon and Agnieszka Kania v. Poland 12605/03, 21 July 2009.
9. Budayeva and others v. Russia 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 and 15343/02, 20 March 2008.

Despre autor:

Mircea GLADCHI,
asistent universitar,
Catedra „Drept privat”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: mircea.gladchi@gmail.com

About author:

Mircea GLADCHI,
assistant professor of the Chair “Private Law”
of the Academy “Stefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: mircea.gladchi@gmail.com